

آبونه شرائطی

ممالك عثمانیه ده سنه لکی (۶۵)، الق
آیلغی (۳۵) غروشدرد .
ممالك اجنبیه ده سنه لکی (۱۷)، الق
آیلغی (۹) فرانقدر .

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه

اخطارات

آبونه بدلی پشندر .

§

مملکه موافق آثار مع الممنونیه قبول
اولنور . درج ایلمه یز یازیلر احاده
اولونماز .

الکشاف

س ۱۳۳۰

دینی ، فلسفی ، علمی ، ادبی ، سیاسی هنر تعلق مجموعه اسلامیه در .

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

صاحب و مدیر مسئول : ع . اشرف اریب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

اخطارات

رساله مزین آلمدیغی کو - ترمک شرطیله
یتون یازیلر هر هانکی بر فزته طرفندن
اقتباس اولونه بیلیر .

§

مکتوبلرک ، امضالرک واضح و اوقوناقلی
اولمسی و آبونه صره نومروسی محتوی
بولومسی لازمدر .

§

ممالك اجنبیه ایچون آبونه اولانلرک
آدرسلرینک قرانسزجه ده یازلمسی دجا
اولنور .

§

پاره کوندرلدیکی زمان نه یه دائر اولدیغنک
واضعا بیلدیلمسی دجا اولنور .

هجوملرينه معروض قالان بو ايكي رفيق دربدر متفكرين ارباب اعتزال طرفندن ده بي امان تنقيداته هدف اولمشلردر . بو هجوملرك شدت وعموميتي سايه سنده دركه تناسخ نكړي مسلمانن آره سنده جاي قبول بوله مامش، بويولده كي نشينر عقامته محكوم اولمشدر .

م . شمس الدين

تنبيه غمخواران

بزده اخلاق، بزده تربيه

۲

اخلاق ده - هر علم كي - يا موضوعنه، يا غايه سنه كوره تعريف اولونور. موضوع و غايه نك تعييني ايسه بر « مبدأ » Principe مسئله سي در. تصنيف حاضره كوره ده فلسفه نك ديوان محتشمنده بر سدير افضليت اشغال ايدن « اخلاق » ك مبدأي آراشديران حكما، بر برلرندن آز چوق اوزاق، آز چوق ميللي يولاره دوشمشلردر، اللرندن طوتان نظريه لري ايكي به ارجاع ايتك قابل اولويور:

۱: وظيفه (مكلف به، تكاليف) - « قانت Kant » ه كوره اخلاقي تأسيس و بوتون قواعدني تحكيم ايدن ركن اصلي، سائق وافي؛ L'impératif catégorique وظيفه devoir در. خير و شر؛ بو خصوصه صده اساسلي بر مفهوم اولاما. اولورده وظيفه مبدأيله تعيين اولونا بيلير. بر سائق وافي نك يعني وظيفه نك موضوعي اولامايان هرشي، شردر؛ سائق مذكور طرفندن ضروره اداره اولونان فعل ده خيردر.

۲: خير - ديكر نظريه لرك سالكلري ده « خير » يا خود « غايه انسانيه » مبدأندن ايشه باشلايورلر. اولو بومبدألك نه دن عبارت اولدقلا ري تعيين ايتك، صوكرا تحققلرينك وسائلني آراشدير مق ايسه. يورلر. في الحقيقه « خير » دن مقصد نه اوله بيلير، خير نه ايله تحقق ايديه بيلير؟ ايشته بوسؤاله جواب و يرمك ايشته ينلر؛ مسئله ني تشويش ايدنيورلر: كي مي، خيري « حظ » ده كورو يور؛ كي مي منفعت ده آرييور، كي مي ده علمه، حريته، كماله قدر يوكسه ليور.

برده « اجتماعي اخلاق » نظريه سندن بحث ايدنلر واردر: وظيفه، محيطك انسانيه تحمیل ايتديكي كلفندن عبارتدر؛ او، بر تضيق اجتماعي در. وظيفه ني بويله اكلانجه آرتيق اخلاق؛ بر علم شامل و قطعي اولاماياجق. چونكه على الاطلاق انسانيه فعل و يا تركي لازم كلن شيلري دكل، فلان و يا فلان محيطك مقتضياتي تعيين ايله اوغراشاجقدر.

وظيفه و خير نظريه لرينك اطرافنده طويلانان ديكر نظرياتدن بر نبذه بحث ايديه بيلمك ايجين « اعمال بشريه نك سوائق اصليه سي » مسئله سنده بر آرز توقف ايتك لازمدر:

انسانك سوائق افعالي، نه قدر متنوع اولورسه اولسون، هپسني

بشريتك سوروكلنه چكي غايه بك فجييع اولوردی: اتحار عمومي! ... شارل فوريه نك غائبدن خبر و يرن بر متني طوريله صايقلاديني شو سطرلر اوزرنده بر آرز توقف ايدرسه ك كوريرزكه بو آدم تناسخي، بيه رلورويه نسبة داهاقطي بر صورتده تصوير ايدنيور، حتى بو خصوصه قديماني ده كچه نك تناسخي ييلديزلره بيله تشميل ايتكه چالشيور.

فقط فوريه سوزلريني او قدر عادي و هميات، اودرجه قابا خيالات ايله قاريشدير يوركه يوقاريكي سطرلري او قوركن انسان بلا اختيار تبسم ايتمكدن كننديسي آله ميور. فوريه نك خيالاتنه بر فلسفه ديمك بك تحف اولور. فكري بر محاكمه ايله علاقه دار اولميان بوسوزلر، صاحبه لايان بر متني نك هذيابلرندن باشقه بر صفتله توصيف ايديله مزلر. طبيعي بو كي فكرلر اوزرنده مناقشه يوروتك بك عبث اولور. فوريه نك سوزلرنده نظر دقتي جالب برشي وارسه اوده بو ذاتك تناسخه دائر يوروتديكي مطالعه نك اخلاق حقنده كي نظريه سييله بك زياده رابطه دار اولمسي كيفيتي در. في الحقيقه حيات بشره ذوقدن باشقه بر غايه طائيلمزسه حواسه ابديت اسناد ايتك وسماي ارضه كوسترمك بك طبيعي بردوشونجه اولور.

..

تناسخ عقیده سي ايرانك كه نه عقیده لري، يونانك غريب خرافه لريله بولاشمش اولان بعض كيمسه لر طرفندن اسلاميتك سينه صافنده اذخال ايديلك ايشته نيلمشدر. مذهب اعتزال منتسبلرندن (محمد بن حائظ) ايله (فضل حدي) نامنده ايكي دربدر بو خصوصه پيشدارلق وظيفه سني كورمه چالشمشدر، بونلر تناسخ حقنده كي عقیده لريني شو سوزلره آكلامق ايشته يورلر: « جناب حق مخلوقاتي بو كون بولندقلا ري دنيا دن باشقه بر عالم ده عاقل، بالغ، صحيح و سالم اوله رق خلق ايلش و اونلرده كندى معرفتي، و كندينه علمي ياراتمش و نم كونا كونه مستغرق قيلمشدى. بالاخره بو مخلوقلا ري كنديلرينه و يرديكى نعمتلره قارشى شكر ايله مكلف قيلدى. بعضيلري امر ايديلن شيلرك جمله سني ايفا ايلديلر. بعضيلري ده هيچ بري ايفا ايتديلر. بر قسمي ايسه بعضيلريني ايفا، بعضيلرنده تجويز قصور ايتديلر. بونك اوزرينه جناب حق بونلردن اوامرينه مطيع اولانلري بولندقلا ري دارنيم ده ابقا ايلدى. بوس بوتون عصيان ايدنلري نار جحيمه كوندردى. اوامرك بعضيسنه اطاعت، و بعضيسنه عصيان ايدنلري ايسه دنياه چيقاره رق كنديلرينه - درجه عصيانلرينه كوره - حيوان و يا انسان صورتنده بر جسم كثيف كيدردي. يريوزنده كي حيوان و انسانلرك شكللرنده كي اختلاف كناهلرينك مقداريله متناسبدر. معصيتلري آرز، طاغلا ري چوق اولانلرك صورتلري كوزل، آللري اقل اولور. بالعكس معصيتلري چوق اولانلرك ده صورتلري چيركين اولور. روح كناهكار قالديني مدتجه دنياه بر صورتدن ديكر صورته انقلاب و تناسخدن خالي قالماز. »

بو يادكارلرك مطالعه سابقه لري، تناسخ فكرينك كنديلرينه نره دن انتقال ايتش اولديغني بك كوزل كوستريور. اهل سنتك شدتلي

ایستدیک کی آکلایانلر، برشیک خیریتنه ایمان ایتک ایچون «عقل تعطیل» لازم کلدیکنه اصلاً قانع اولامازلر؛ عقلک حق حاکمیت و قدسیتی اخبار و تصدیق ایدن برچوق نصوص منیفه، اونلری ارشاده وافی در.

«سوائق افعال بشر» دن صوکر ا بوسائقه لک بشریتی آلوب کورتوردیکی «غایه» لری ده دوشونه لم. بونلر، طبیعتیه مختلف اولاجق: مثلاً «میلان»، بعضاً بزدن «حظ ذاتی» یی ایستر و بزی اورایه طوغری ایتر، بعضاً دیگر برینک عاطفتی ده ایشه قاریشدریر. نفع، بوتون فعالیتیزی؛ شخصی سعادتیزی استحصاله توجیه ایتیش کی کورونور. وظیفه ایسه بزی دفعه «کمال شخصی» و «ترقی بشری» غایه سنه طوغرو یوکسه لیمک، اوچورمق ایستر.

بوغایهلر ایچنده اک علویسی، اک شایان ترجیح اولانی شهه سز «خیر مطلق Le souverain bien» در: ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیراً کثیراً — خیارکم احاسنکم اخلاقاً. خیرما اعطی الناس خلق حسن. خیر الناس من طال عمره وحسن عمله وشر الناس من طال عمره وساء عمله.

شیمدی ده «خیر» ک مختلف نقطه نظر لردن تلقیسی محصولی اولان و تملی «منهج اختیاری — Methode empirique» دنیلن اسلوب تفحصه کوره قوران بعض نظریه لری موضوع بحث ایده لم:

متأخرین فلاسفه دن بعضلری طرفندن تأسیس اولونان برطاقم نظریات واردرکه بونلرک عمومی «انتفاعیه Utilitarisme» عنوانی آلتنه طویلا. نمقده در. مذکور نظریه لر، نه پیکور Epicure ک دستور اخلاقیسی بک زیاده آکدیر مقده ایسه ده بعضلری «انتفاعیه» اصطلاحنک یالکز نظریات حاضریه تخصیصی ترجیح اییدیورلر. مع مافیه بوراده «انتفاعیه» نک اک قابا برشکلی دیمک اولان «نه پیکور» و «آریستپ Aristippe» ک منفعت و حظ (لذت) اوزرینه مؤسس اخلاق لردن ده برآز بحث ایتمه لی بز:

فلاسفه قدیمه دن «آریستپ» کوره: انسان «حظ» (لذت) دن باشقه «خیر»، «الم» دن باشقه «شر» طایماز: مستقبل، مشوش و مبهم، حال ایسه واضح و ثابت اولدوغندن حکمت حقیقه، انسانک فرصت النده ایکن هر تورلو حظوظدن متمتع اولماسنی مقتضی در:

عیش و نوش ایله صاقین آکمه غم فردای
ساگا اصمار لادیلرمی بویالان دنیای!

بز بوقاعده حکمتی، «غریزه» دن استنباط اییدیورز؛ بوخصو. صده او، «عقل» دن داها خیرلی برره بردر. ایشته حکیم حظ بویله دیور. آرتیق اونک طور اندیشه سنه کوره: انسانیتک قمر روحندن قویان اعتقادات اخلاقیه طبیعتیه قارشی قویان بریغین اساطیردن باشقه برشی دکدر. بناء علیه یقلمالیدر، چورومه لیدر. بوندن باشقه اخلاقک استناد ایتدیک علمی اساسلرده ملغادر. فی الواقع «غریزه

اوجه ارجاع ایتک قابل اولویور: (۱) میلان (۲) نفع (۳) وظیفه «تکلیف».

فی الواقع انسانی برنجی درجه ده تحریک و تشویق ایدن میلانی در. هر نوع «دوشونجه» دن آزاده اولان بو عامله، «مشوق»، «محرك» نامی تماماً صادقدر. میلان، بوتون سوائق اقدیمی در؛ هله چوجقلرده اوندن باشقه سائق یوقدر. بعض اخلاقیون بوکا «حظ»، «تشوق Passion» ده دیورلر. بومهم عامل، انسانلردن مزاجلرک اختلافنه کوره بعضاً بک قبیح فعللرک، بعضاً ده نجیب و نزه عمللرک سائق صدوری اولور.

نفع: سعادت شخصییه آراشدیر مقله اوغراشان بوسائق؛ بالعکس تمامیه فکری بر محرکدر؛ او؛ «انا، استقبال، تعقیب، فائده غائی» فکرلری تضمن ایدر. نفع میلانن داها مؤخر، ده منسقددر. بعضاً انسانک کندی میل و نفعی نه منابر صورتده حرکت ایتیمکه اولدوغی کورولور. عجبا، نیچون بو طرز عملی اختیار ایتشدر؟ چونکه اونی، خیرلی و مقتضی الایفا کورویور، «وظیفه» بیلور. اکلاشیلدورکه بو اوچونجی سائق بر فکر مجرددر، دیگر سوائقک هپسندن حد ذاته اونی بر «غایه» فکریدر. بوندن باشقه اونده نه «خوش»، نه ده «مفید» مفهوملرینک جاذبه معناسیله بیرله شهه یین، قایناشامایان بر «مجبوریت» صفتی واردر. بویله «مقتضی الایفا، واجب العمل» فکر مجردی آرقه سنده قوشمق، معقولیت مطلقیه باغلانوب قالمق، بو اوغورده بوتون میلاناتی، بوتون منافعی، حتی بعضاً کندی حیاتی بيله فدادن چکنمه مک انسانه خاص برشیمه بهیه در.

بو اوچ سائقک مطلقاً یکدیگریله حال اختلافده بولونماسی ضروری دکدر: عینی فعل، عینی زمانده هم میلانه، هم نفعه، هم وظیفه یه او یغون اولابیلر؛ برعکس «حقیقتی آراشدیرماسی» بوتوافقک اک بدیع برمنالی در. بعضاً وظیفه؛ «نفع» ایله جدال ایتک ایچین «میل» ایله او یوشور، بعض دفعه ده میلانه قارشی قویمی ایچین «نفع» ایله آل برلکی ایدر. فقط «وظیفه» نک ماهیت نجیبه سی، اک زیاده هم نفع، هم میلانه بردن اعلان حرب ایتدیک زمان تقدیر اولونابیلر. خلاصه میلان ایله نفع، واحده ارجاع اولونابیلن ایکی شئدر. فی الحقیقه اساساً ایکسی ده حسدن باشقه برشی دکدر. آنجق بعضاً سرباز و سراز اد تمامیه حسه تسلیم هویت ایتدکلی حالده بعضاً عاقله نک نور ارشادیه احاطه و اداره اولونورلر. وظیفه ایسه تمامیه ذهنک، عقلک تابع و منقادیدر، حسیاتدن مجرددر. شرع اسلامک «تکلیفات و مأمورات» نه تقابل ایدن «وظیفه» ده بز مسلمانلر، مقام حاکمیت و آمریتده عقلدن باشقه برده «امر و نهی شرعی» آراز. مع مافیه مأمورات و منکرات شرعیه ایله عقل سلیمک اوزلاشامادیغنه هیچ ده تصادف ایدله یور؛ فی الواقع بز «الحیرما اختاره الله» دیرز، فقط «اختیار» مزیده نفی ایتمه یز؛ اختیار آلهی، بزم اختیار مزک اصابتی تأمین ایدن بر مراقب مقدسدر. بناء علیه «اختیار آلهی» یی شریعتک

instinct « هرشیئی تکفل ایتدکن صوکر ا برطاقم نظریات وقواعدایله اوغراشمق ، نه یه یارار ؟ هله « مبدأ » بولق ایچون اجرا ایدیله جک مناقشات بوتون بوتون معناسذر .

عجبا بویله می؟ خیرده شبهه سز بر « حظ » بولورز ، « خیر » ده بر حظ اولاییلر . فقط اصلا حظ ، خیر اجل واقصا دکدر . هله خیر ، حظک قطعاً مقتضای ذاتی اولاماز ، حظک اسباب حصولی کوزلجه تحلیل وتجرید ایدنجه اونک خیردن باشقه برشی اولدوغنی ، آرهلرنده ذاتیجه بویوک فرقلر بولوندوغنی کورورز . برده عجبا انسان بر حیوانی - درکه لاینفطع « غریزه » سنک ایستدیکی حظوظ وشهوآی استیفا ایله مکلف اولسون ؟ بز انسانی حیواندن نامتناهی صورتده فضله تکمله مستعد بر موجود بیلیورز ؛ اونک حسندن ، غریزه سندن اول برده عقل و اراده سی واردرکه اصل خوشنود ایدیله جک بولردر ؛ ذاتاً بویکی قوت ، حقیق بر انسانده ، حس وغریزه دن چوق زیاده صاحب نفوذدر . شوراسی ده وار : « حظ » دنیلن شی فاعلیت انسانیه نک مقصود و بناء علیه اولی دکدر . حظ ، بر « مبدأ » دکل ، بر نتیجه اولاییلر . « غایه » ده خیرده بقا ، انبساط قابلیتلی واردر ؛ خیر ، بوتون قوای طبیعی مزی بلا تکلف بزه صرف ایتدیره بیلر . « حظ » ایسه فاعلیتمز « غایه » پی اله کچیردیکی ، یاخود اوکا یاقلاشدینی زمان کندیکی کوستره بیلر . فی الواقع او ، عماک برضیمه سندن ، انکشافندن عبارتدر . برده اکثریتله حظه وسیله وصول ، کندیکی آراشدیرماق اولویور : انسان ، دیگر برطاقم غایات اصیله نک پینده طولاشیرکن حظه تصادف ایدیورر . حاصلی اگر حظ « خیر » دن ، « الم » ده « شر » دن عبارت ایسه و طبیعت ، بونلری غیر قابل حل صورتده بربرینه باغلامش ایسه ناصیل اولویورده بعضاً انسان « حظ » ک آرقاسندن قوشارکن « الم » ده دوشوویریور ، صوکر اینه بعض دفعه « حظ » ه ایریشمک ایچین « الم » ی کچمک لازم کلیور ؟ صورارز ، بونلر ناصیل اولویور ؟

بونظریه نک « طبیعت او یغون » اولدینی ادعا ایدیورلر ؛ خیر ، حقیقت حالده ، طبیعت ایله طبان طبانه ددر . قدرت فاطره ، انسانی - حتی نهده بر موجودی - اصلاً مشبوع حظوظ اولق ایچون یار اتمامشدر . بناءً علیه بونظریه اخلاقیه پی دستور العمل طانیانلرک عاقبتی ؛ اشخاصده حرمان ذوق ، جنت ، اجل مسهانی تعجیل ایدرک دنیادن چابوق کوچمک ؛ ملتدرده ایسه یاواش یاواش فتره Anarchie ، مطلقیته تودیع عنان ایتمکدر .

عبداللطیف نوزار

افضل فیاض

ای مسلمان ، آرتق او یان ا

— مبارک بایرام مناسبتیه —

محترم « سبیل الرشاد » ده نشر ایتدیکم مقاله لریمک عالم اسلامده حسن

تأثیر اجرا ایتدیکنی ۲۵۵ نومرولو سبیل الرشادده کی مصر مکتوبندن آکلادم . عالم اسلامده ، باخصوص مصرده هیمزک یوزیمزی کولدی ره جک ماهیتده اولان انتباه معلومزدر . حتی مصر بوکون بوخصوصده اوقدر ایلریده درکه : غیر مسلم برغازینوده بر مصرلی پی کورمک ، غیر مسلم بر مغازده بر مصرلی یه راست کلک محالدر .

بوندن بشقه ، مع الاسف - نه قدر تأسف ایدیسه آذر - بوکون عادتاً اوز دیلیمزکی قوللاندیغمز « بونظور » « بونسوار » لرده اوقدر سیره کلشدرکه . . بر مصرلی دیگرینه بونظور ویا بونسوار دییه سلام ویریدی ، جواب آلاماز . حالبوکه بزه .. هیهات ..

بوصره لرده مراقایتیم : باشمزه بوقدر فلا کتدر کلدی . کیده می شو اجنبی مغازه لری زیارت ایدیم ، کوره می ؛ بوقدر یازیلان ، سویله نن شیلردن نه درجه یه قدر عقلمز باشمزه کلش ؟ دیدم . مایر ، بیکر ، اشتاین ، تیرینگ . . . الخ مغازه لرینه برکوز کزیدردم . آه ، کاشکه بونی یاماز اولایدم . آمان افندم ، نه کوره می ؛ بومغازه لرک هپسی محشردن برکونی آ کدیریور . اسلام خام و بکلرندن یه ایکنه آتسه کز دوشمیه جک ؛ اوقدر غلبه ک . مغازه غارصونلری میکک کی ایشلیورلر . ماصه لرک اوزری برر اوت ییغینندن فرقی اولیان شیق قوستوملرله دولو . هرکسک النده مندیلی ترینی سیلیور . مشتریلرک « دها آشاغی اولمازمی ؟ » سوزینه مستخدم : « فیأتمز مقطوعدر » جوابی ویریور ، « اوخالده صاریکز ! » سوزی جکر یکزی قورشون کی ده لیور .

بوکا مقابل برده هرکه مغازه لرینه ، اسلام تجارتکاه لرینه اوغراییکز ، استهلاک ملی مغازه سینه کیدیکز . له الحمد بوش دکل . . فقط تیرینگله مقایسه ایدر ایسه ک بوش کله سی مغازه لریمزده کی تنهانی ایضاح ایده مز . یارب بونه حال ؟ برملت ایچون بوخالدن ، بوخاله کلکدن بیوک بر فلاکت تصور اولونا بیلیری ؟ وطنلری شان و شرفله یاشاتانلرک بر حرکتی سزه نقل ایدیمده ، سزده کوریکز ، آکلایکز که یاشامق ایسته ین ملت ناصل یاییورلر :

بوندن اوج درت سناه اول ایدی . سوزیه غزته لرندن برنده شویله بر فقره کوزیمه ایلشیمشدی :

طرابلس شامه بر فرانسز حرب کیسی کلیر . افراددن بر قاقی قره یه چیقاراق بر اجزاخانه یه کلیرلر . مستحضر اتدن بر علاج ایسته لرلر . بو مستحضر فرانسه دهده آلمانیا دهده استحضار ایدیلیورمش . بو فرانسزلر حیاتلرینه تعلق ایدن بویله بر مسئله ده علاجی ، فرانسز مالی اولمیدیندن آلمقدن صرف نظر ایدر وعودت ایدرلر . کوردیکز می وطنرورلکی ؟ فرانسز ، بویله یایمنه مجبوردر . چونکه ۱۸۷۰ ی ، آلساس لورنه او نوتما مشدر . عجبا کریدلر ، سلانیکلر ، مناسترلر ، اشقودرلر ، یانیهلر ، قوصوه صحرالری آلساس لورنه ندن قیمتسزمیدر ؟ عجبا باشمزه کلن فلاکتلر بوقدر آز بر زمانده اونوتولاجق قدر می اهمیتسز ؟ صده عودت ایدم : مایرده ، طانیقلمدن ، حریبه نظارت کاتبلرندن برذاته راست کلدم ،